2020-143

Nota Moerbeke Stoffelstraat – Willem Van Moerbekestraat

Verslag van Resultaten

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Paulien FONTEYN

25-3-2021

A & B archeologie

Titel: Nota Moerbeke Stoffelstraat – Willem Van Moerbekestraat

Erkend archeoloog: Maarten Bracke, OE/ERK/Archeoloog/2015/00036

Auteurs: Bert Acke, Maarten Bracke en Paulien Fonteyn

Projectcode bureauonderzoek: 2018C39

Bekrachtigde archeologienota: https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/7062

Projectcode proefsleuvenonderzoek: 2020H255

Intern projectnummer: 2020.143

Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Moerbeke (Geraardsbergen), Stoffelstraat – Willem Van Moerbekestraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 118481,20 en Y: 160218,10; X: 118623,36 en Y: 160386,78

Oppervlakte plangebied: ca. 9.996m²

Oppervlakte onderzoekbare zone: ca. 8.478m²

Kadastergegevens: Geraardsbergen, afdeling 15 (Moerbeke), sectie B, percelen 528 (partim), 528n, 505b, 499f, 504e, 503h (zie figuur 4)

Topografische kaart: /

Betrokken actoren: Bert Acke (assistent-archeoloog), Maarten Bracke (erkend archeoloog, veldwerkleider en assistent-aardkundige), Paulien Fonteyn (assistent-archeoloog) en contactpersoon initiatiefnemer

Wetenschappelijke advisering: /

Plaats en datum: Moerbeke-Waas, 25/03/2021

© Acke & Bracke bv, Damstraat 206A, 9180 Moerbeke. De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de auteurs.

1. INLEIDING 4

1.1. WETTELIJK KADER 4
1.2. ONDERZOEKSOPDRACHT 4
1.2.1. VRAAGSTELLING 4
1.2.2. RANDVOORWAARDEN 5
1.3. WERKWIJZE EN STRATEGIE 8
1.3.1. MOTIVERING ONDERZOEKSSTRATEGIE 8
1.3.2. ORGANISATIE VAN HET VOORONDERZOEK 9
1.3.3. ADVIES SPECIALISTEN 9
1.3.4. WETENSCHAPPELIJKE ADVISERING 9
1.3.5. SELECTIE BRONNEN 9

2. PROEFSLEUVENONDERZOEK 13

2.1. AARDKUNDIGE OPBOUW 13
2.2. ASSESSMENT SPOREN 18
2.3. ASSESSMENT VONDSTEN 22
2.4. ASSESSMENT STALEN 22
2.5. ASSESSMENT CONSERVATIE 22
2.6. DATERING, INTERPRETATIE EN CONFRONTATIE MET VOORGAANDE ONDERZOEKSFASES 23
2.7. SYNTHESE 25
2.7.1. ARCHEOLOGISCH VERWACHTINGSPATROON 25
2.7.2. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN 25

3. SAMENVATTING 27

4. BIBLIOGRAFIE 29

5. BIJLAGES 30

1. Inleiding

1.1. Wettelijk kader

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Moerbeke (Geraardsbergen) Stoffelstraat – Willem Van Moerbekestraat (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. De archeologienota[1] bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat een proefsleuvenonderzoek diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit verder vooronderzoek beschreven.

1.2. Onderzoeksopdracht

1.2.1. Vraagstelling

In het programma van maatregelen bij de bekrachtigde archeologienota[2] waren de volgende algemene onderzoeksvragen opgenomen:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
- Zijn er aanwijzingen voor colluvium en/of erosie aanwezig? Is er een bodemkundige verklaring voor de aanwezigheid van de centrale lager gelegen strook?

[1] Acke, Bracke, Van Quaethem 2018.

[2] Acke, Bracke 2018, 5.

1.2.2. Randvoorwaarden

Perceel 499F, in het noordwesten van het plangebied blijft ongewijzigd binnen de geplande werken en diende dus niet te worden onderzocht door middel van proefsleuven, dit werd ook zo omschreven in de archeologienota. Ook blijven zeven van de bestaande bomen behouden. Rond deze bomen diende aldus een bufferzone van 5m aangehouden te worden om het wortelgestel niet te beschadigen. Ook langs de noordelijke grens van het terrein werd een buffer aangehouden voor bomen behorende tot de aanpalende woonerven. Verder kon het onderzoek in goede omstandigheden uitgevoerd worden.

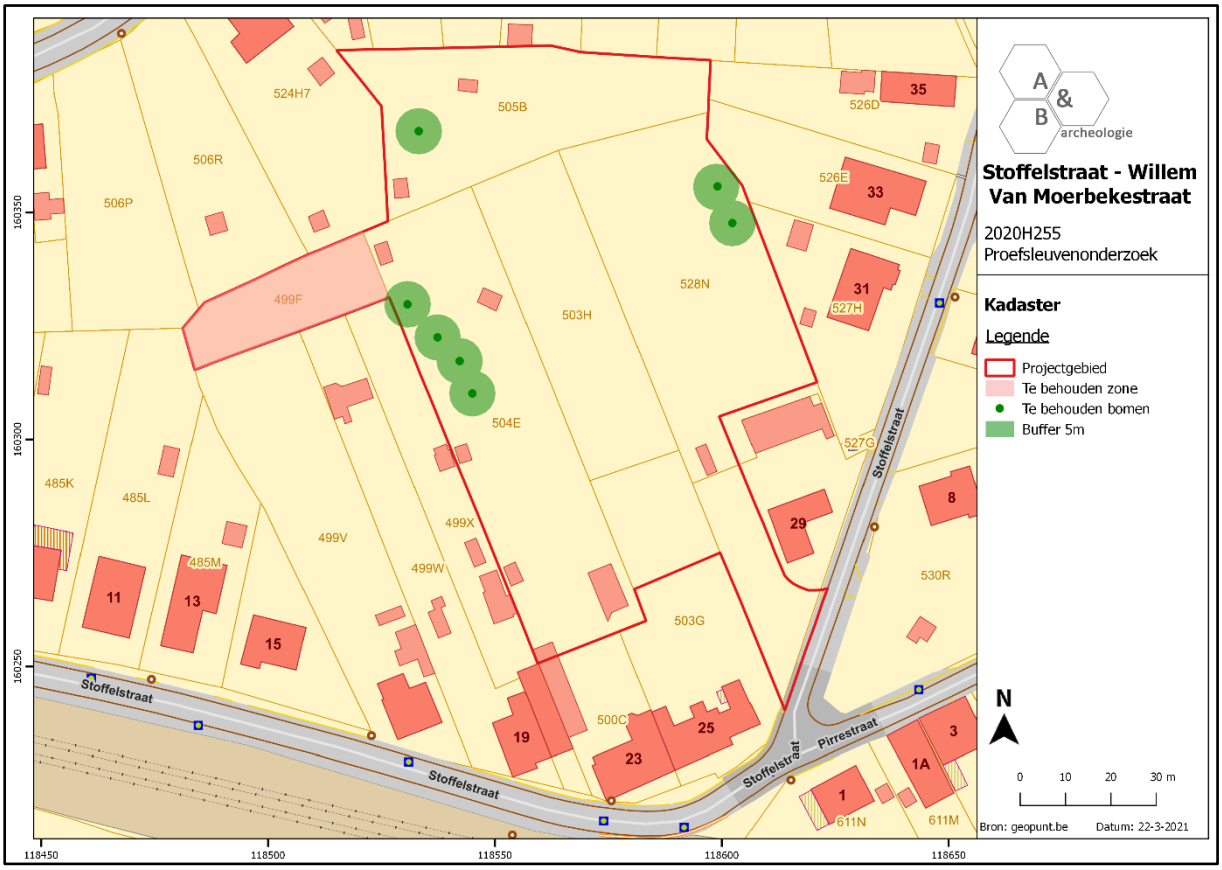
Figuur 1 Zicht op het plangebied vanuit het zuidoosten.

Figuur 2 Zicht op enkele te behouden bomen (rood/wit lint) langs de westelijke zijde van het plangebied.

Figuur 3 Zicht op de centrale geul doorheen het plangebied, vanuit het noorden.

Figuur 4 Projectie van het plangebied op het GRB met aanduiding van het te behouden perceel en de te behouden bomen. Langs de noordelijke grens werd ook een buffer aangehouden ten opzichte van bomen van de aanpalende woonerven (bron: geopunt.be).

1.3. Werkwijze en strategie

1.3.1. Motivering onderzoeksstrategie

Op basis van het bureauonderzoek werd in het programma van maatregelen van de archeologienota een vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven opgelegd, in een uitgesteld traject. Het onderzoek dient uitgevoerd te worden volgens de bepalingen in de Code van Goede Praktijk en de voorwaarden opgenomen in het programma van maatregelen horende bij de archeologienota. De erkende archeoloog kan enkel mits gefundeerde motivatie afwijken van sommige van deze bepalingen en voorwaarden.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op donderdag 18 maart 2021. Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van zes parallelle noordoost-zuidwest georiënteerde proefsleuven en twee noord(noord)west-zuid(zuid)oost georiënteerde proefsleuven. Het proefsleuvenplan werd aangepast aan de terreinomstandigheden en de te behouden bomen. Zo werden in totaal acht parallelle noordnoordwest-zuidzuidoost georiënteerde proefsleuven en twee oost-west georiënteerde proefsleuven aangelegd. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een graafmachine met een niet-getande graafbak met breedte van 1,80m. Er werden bijkomend enkele kijkvensters aangelegd om de aan- of afwezigheid van sporen te controleren. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht.

De zone van de geplande werken is ca. 9.996m² groot. Het te behouden perceel in het noordwestelijke deel van het terrein heeft een oppervlakte van ca. 633m² en de bufferzone van de te behouden bomen en bomen van naburige woonerven beslaat in totaal ca. 885m². De onderzoekbare zone heeft aldus een oppervlakte van ca. 8.478m². Hiervan werd ca. 842m² (10%) onderzocht door middel van proefsleuven en ca. 35m² (0,4%) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee niet behaald (10,4%). Het lagere percentage aan dekkingsgraad is voornamelijk te wijten aan de centrale verstoorde geul (ca. 2120m²) waarin slechts één sleuf diende aangelegd te worden om de verstoringsgraad te bepalen. Toch kon een goede inschatting gemaakt worden van het archeologisch potentieel van het terrein, dat in dit geval duidelijk negatief bleek te zijn.

Het archeologisch vooronderzoek werd uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk. Aangezien alle metingen gebeurden met een GPS-aangestuurd systeem met precisie van 1cm werd voorafgaand het veldwerk geen hoofdmeetsysteem aangelegd. Elke proefsleuf en elk kijkvenster werd beschouwd als een individuele werkput. De aangelegde vlakken en de storten van de sleuven en sporen werden onderzocht met een metaaldetector van het type XP Deus, dit leverde geen relevante vondsten op. Het archeologisch vlak werd opgeschoond en plaatselijk uitgebreid om de schijnbare afwezigheid van sporen te controleren. Er werden geen relevante grondsporen aangetroffen. Een groot deel van het plangebied bleek bovendien in sterke mate verstoord te zijn. Alle sleuven en profielen kregen een uniek nummer, werden beschreven en geregistreerd via foto's en opmetingen. De foto's werden genomen met een camera van het merk Canon PowerShot SX70 HS. Er werden geen vondsten of stalen ingezameld gezien geen relevante contexten werden aangetroffen. Relevante delen van de

putwandprofielen werden opgeschoond en geregistreerd als referentieprofiel. In totaal werden vijf referentieprofielen geplaatst, verspreid over het volledige terrein.

De proefsleuven werden aangelegd op één archeologisch niveau, namelijk in de top van de C-horizont. Deze bevond zich op ca. 20 à 40cm onder het huidige maaiveldniveau. Het archeologisch niveau bevindt zich in het noordwesten op ca. +33,0m TAW, in het noordoosten op ca. +35,2m TAW, in het zuidoosten op ca. +30,4m TAW, in het zuidwesten op ca. +32,0m TAW en centraal op ca. +31,6m TAW. Het terrein situeert zich op een duidelijke helling, waarbinnen centraal een uitgraving van ca. 2120m² heeft plaatsgevonden (cf. infra).

1.3.2. Organisatie van het vooronderzoek

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op donderdag 18 maart 2021. Het kraanwerk werd uitgevoerd door Bekaert grondwerken. Maarten Bracke trad op als veldwerkleider, erkend-archeoloog en assistent-aardkundige, Bert Acke als assistent-archeoloog. Een landmeter van MeetHet stond in voor de opmetingen met GPS-toestel, deze gegevens werden nadien verwerkt tot bruikbaar kaartmateriaal door assistent-archeoloog Paulien Fonteyn.

1.3.3. Advies specialisten

Niet van toepassing.

1.3.4. Wetenschappelijke advisering

Niet van toepassing.

1.3.5. Selectie bronnen

De bekrachtigde archeologienota[3] van deze site werd als voornaamste bron aangewend.

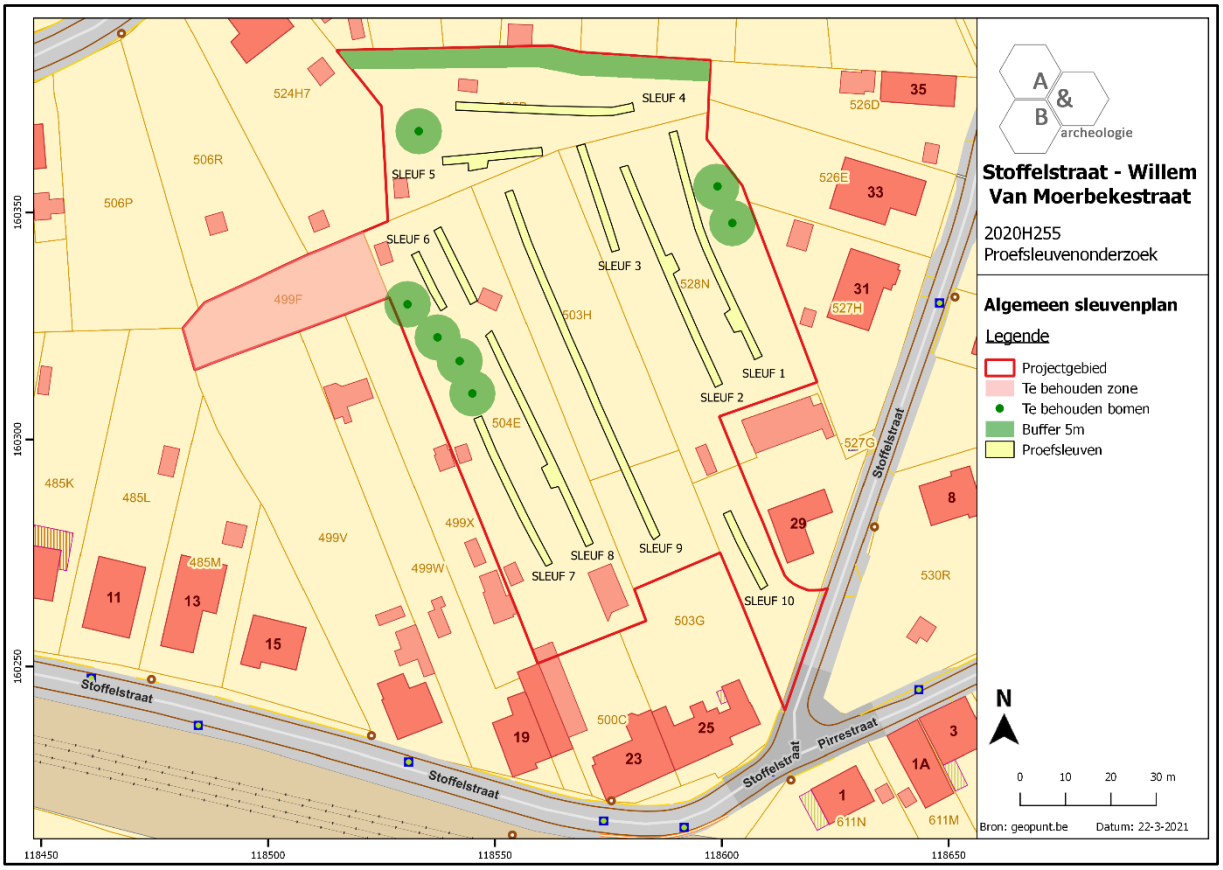
[3] Acke, Bracke, Van Quaethem 2018.

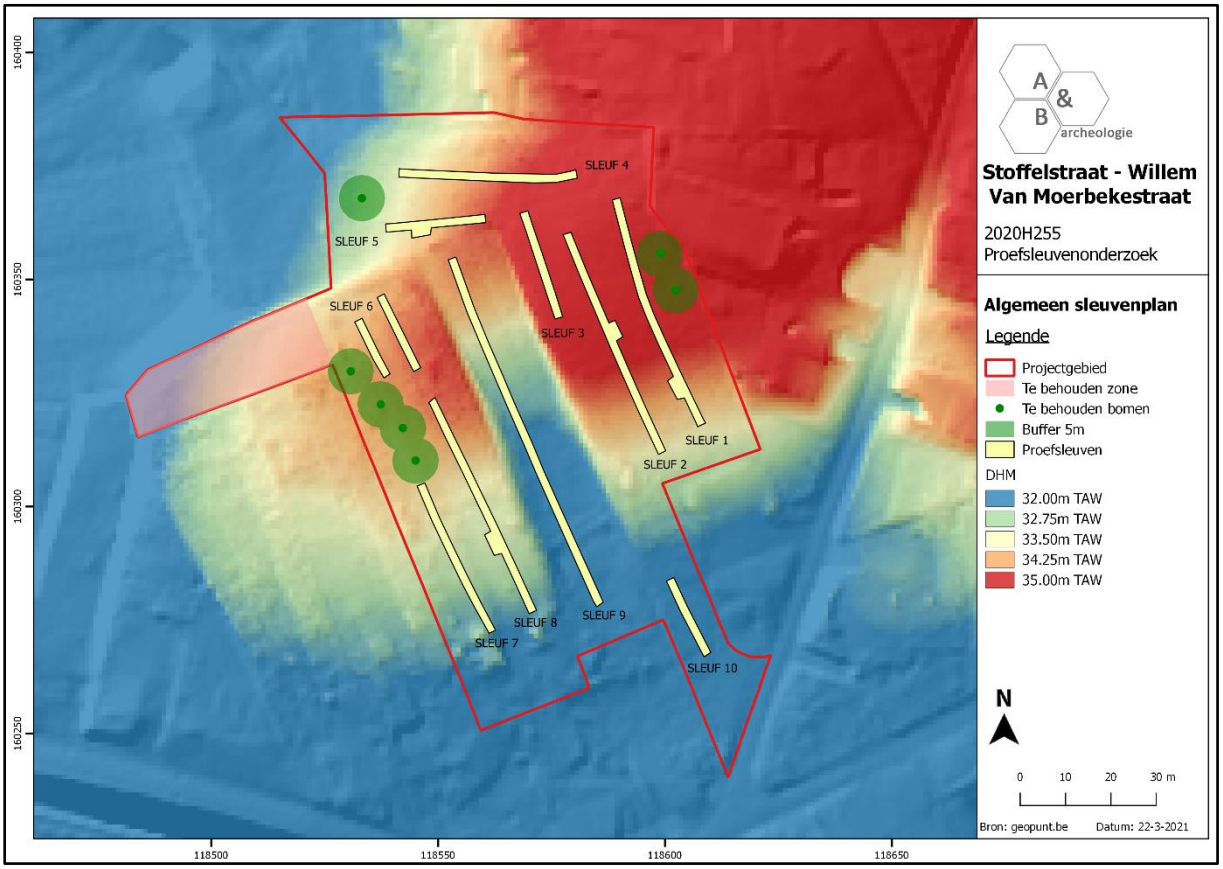
Figuur 5 Aanleg en opschaven van de proefsleuven.

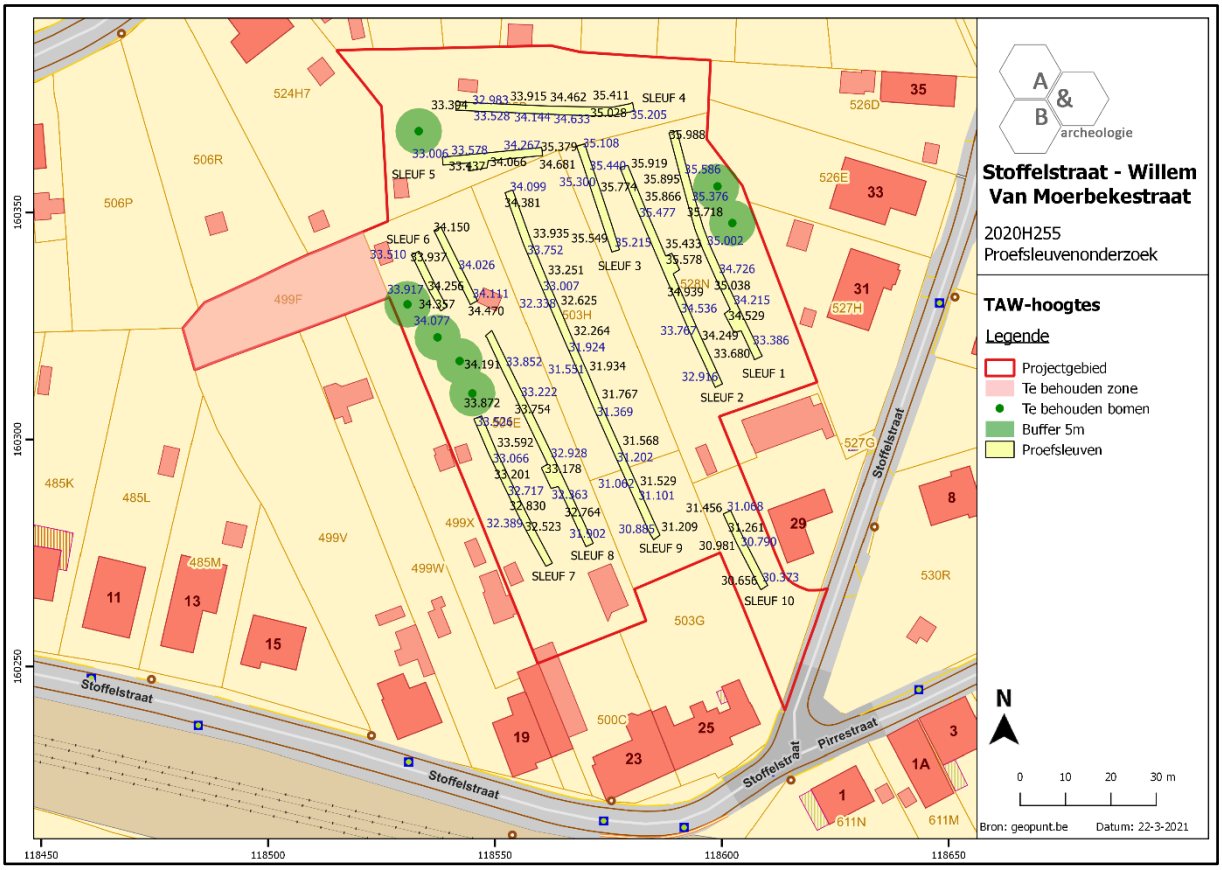
Figuur 6 Sfeerbeeld tijdens de aanleg van de proefsleuf in de centrale geul die het plangebied doorsnijdt. Merk duidelijk het hoogteverschil op tussen de geul en het natuurlijke reliëf rechts op de foto.

Figuur 7 Algemeen sleuvenplan geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

Figuur 8 Algemeen sleuvenplan, geprojecteerd op het DHM (bron: geopunt.be).

Figuur 9 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de TAW-hoogtes van het maaiveldniveau (zwart) en het archeologisch vlak (blauw), geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

2. Proefsleuvenonderzoek

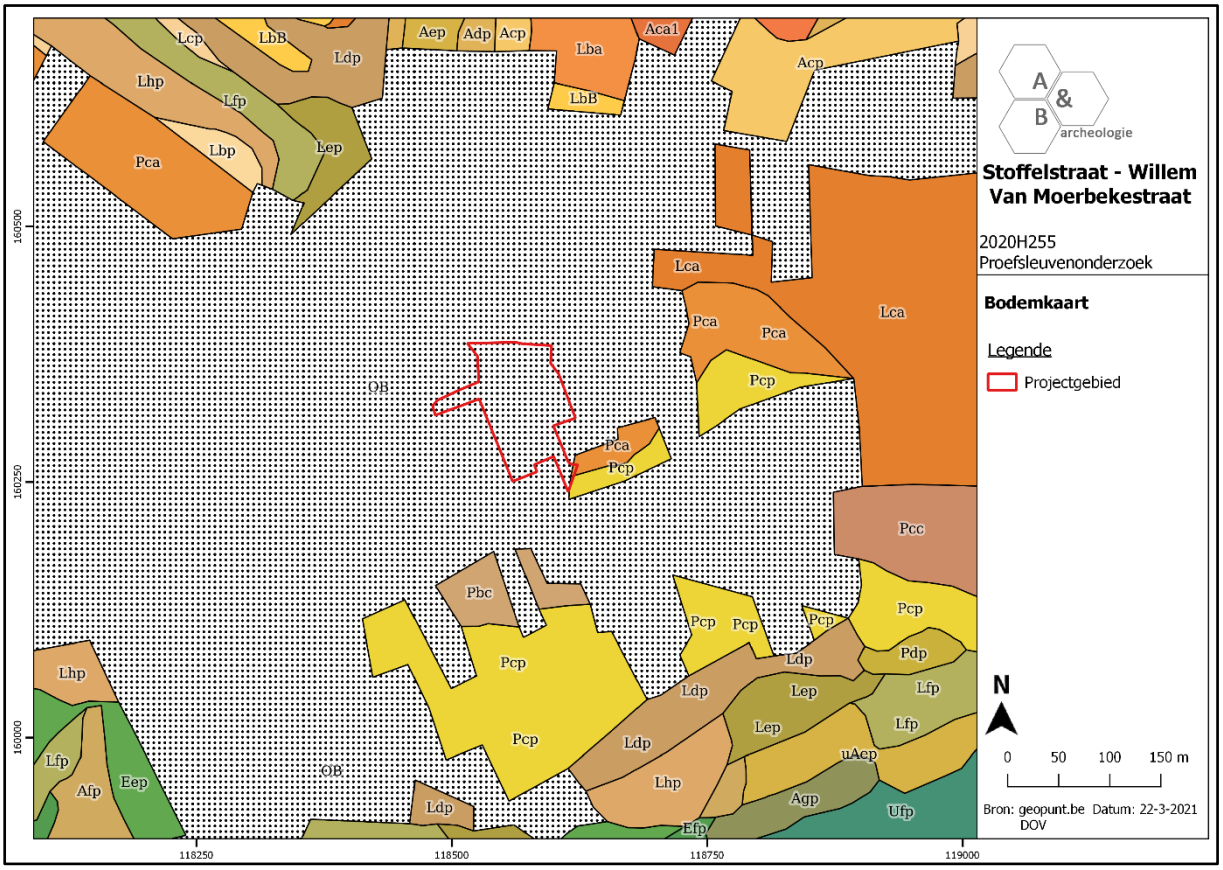
2.1. Aardkundige opbouw

De aardkundige opbouw van het projectgebied werd tijdens het proefsleuvenonderzoek vastgesteld door het aanleggen van vijf bodemprofielen: profiel 1 en 2 in sleuf 1, respectievelijk in het noordoosten en centraal oosten van het plangebied, profiel 3 in sleuf 4, in het noordwesten van het terrein, profiel 4 in sleuf 7, in het zuidwesten van het plangebied en profiel 5 in sleuf 10, in het zuidoosten van het projectgebied.

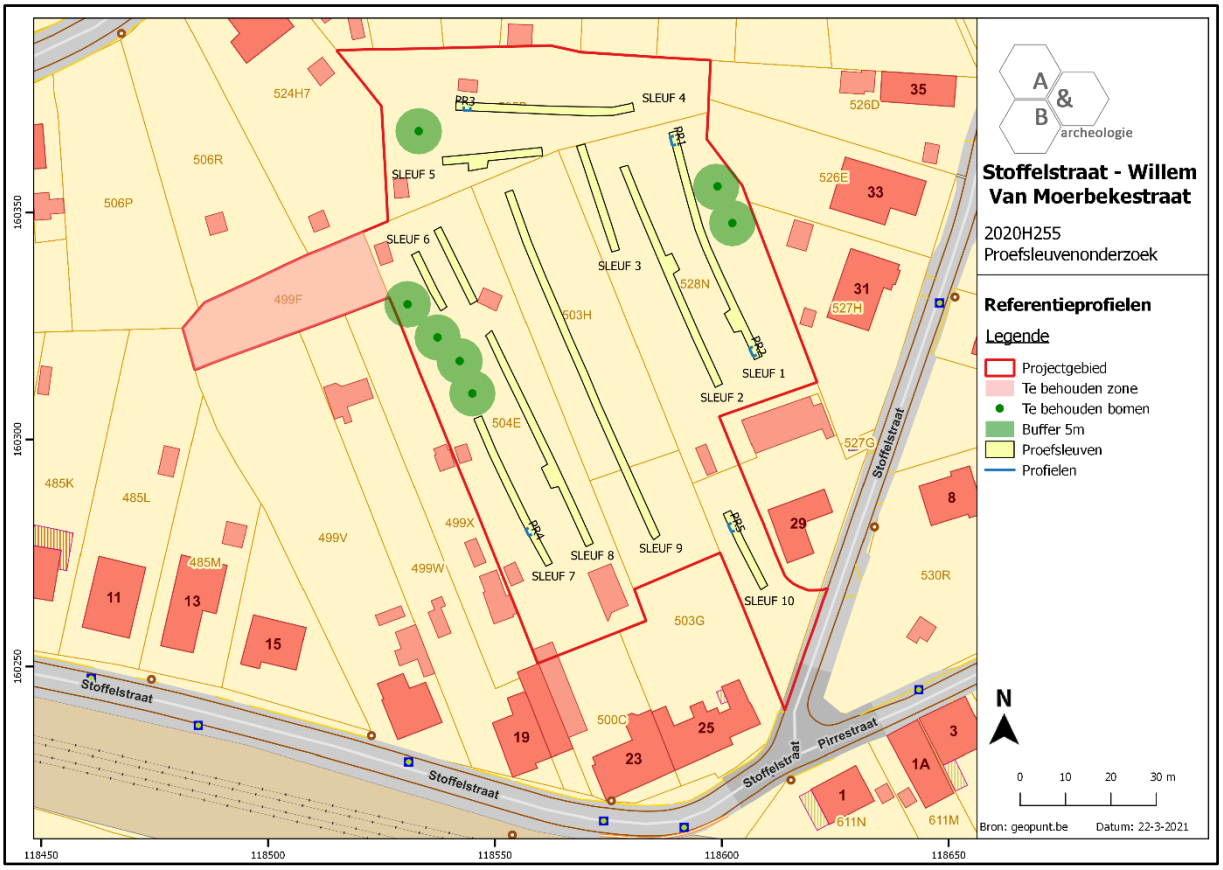
Op de bodemkaart wordt het plangebied gekarteerd als bebouwde zone (type OB). Ten zuidoosten van het terrein zijn twee bodemsoorten gekarteerd, die mogelijk ook aanwezig zijn binnen de grenzen van het plangebied zelf. Het gaat om matig droge lichte zandleembodems met textuur B-horizont (Pca) en matig droge lichte zandleembodems zonder profielontwikkeling (Pcp).

- Pca: matig droge lichte zandleembodems met textuur B-horizont. De bouwvoor van deze gronden is meestal tamelijk humusrijk en bevat gemiddeld 8% klei. De bruine Bt-horizont heeft een kleigehalte tot 14% en is duidelijk waar te nemen. Hij vertoont vaak zwakke degradatieverschijnselen. De primaire gelaagdheid van het moedermateriaal is van grote invloed op de morfologie en diepte van de B-horizont. Roestverschijnselen beginnen tussen 60 en 90cm. De profielen verdichten dikwijls naar onderen toe.
- Pcp: matig droge lichte zandleembodems zonder profielontwikkeling. Deze colluviale gronden vertonen geen profielontwikkeling. Ze worden gekenmerkt door een bruingrijze Ap-horizont met een dikte van ca. 20 à 30cm. Deze rust meteen op de C-horizont waarbinnen gleyverschijnselen voorkomen tussen 60 en 90cm. De bodem vertoont een heterogene granulometrische samenstelling waarbinnen zandlemige en zandige lagen van verschillende diktes elkaar afwisselen.

Binnen het plangebied werd algemeen eenzelfde bodemsequentie vastgesteld. Deze wordt gekenmerkt door een ca. 20 à 40cm dikke, donkergrijsbruine Ap-horizont die een lichte zandleemtextuur vertoont. Deze rust meteen op de C-horizont, die gekenmerkt wordt door een geelbruine lichte zandleem, die plaatselijk een ietwat kleiigere samenstelling kent in toenemende diepte. Gezien de ligging van het plangebied op een sterke helling, kan verondersteld worden dat deze bodemsequentie te relateren is aan erosieprocessen. De centrale geul die het plangebied van noordnoordwest naar zuidzuidoost doorsnijdt, kan mogelijk gerelateerd worden aan ontginningsactiviteiten (klei) in de jaren ‘50. Deze informatie werd mondeling doorgegeven door de initiatiefnemer en plaatselijke bewoners.

Figuur 10 Uitsnede uit de bodemkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be).

Figuur 11 Algemeen sleuvenplan met de locatie van de referentieprofielen (bron: geopunt.be).

Figuur 12 Zicht op profiel 1 in sleuf 1.

Figuur 13 Zicht op profiel 2 in sleuf 1.

Figuur 14 Zicht op profiel 3 in sleuf 4.

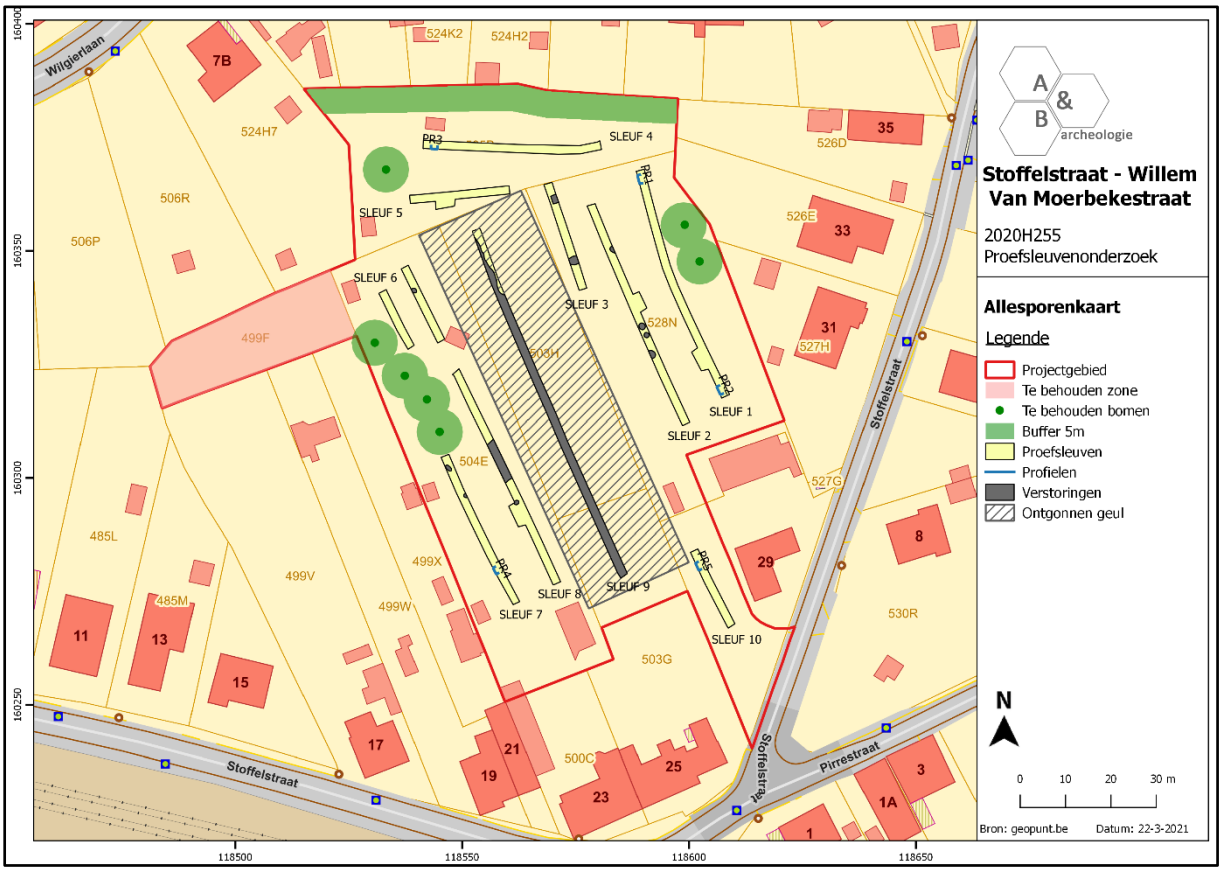
Figuur 15 Zicht op profiel 4 in sleuf 7.

Figuur 16 Zicht op profiel 5 in sleuf 10.

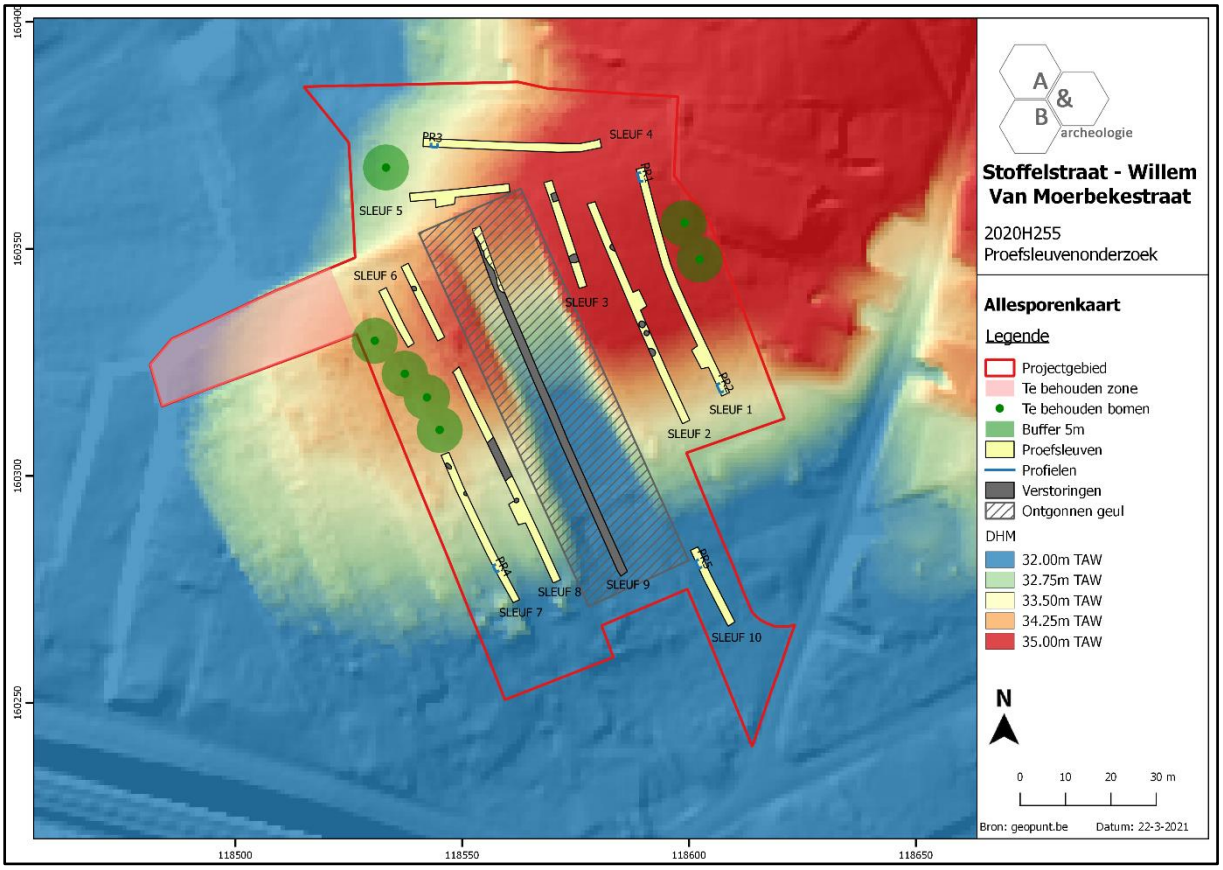
2.2. Assessment sporen

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen archeologisch relevante grondsporen aangetroffen. Er werden louter verstoringen van recente datum geregistreerd. De belangrijkste verstoring situeert zich centraal binnen het terrein, ter hoogte van de ontgonnen geul die eveneens kan worden opgemerkt op het Digitaal Hoogtemodel. De geul (ca. 2120m²) bleek opgevuld te zijn met baksteenpuin en is vermoedelijk het resultaat van afgravingen naar kleiigere materialen in de jaren 1950[4]. De zone is tot een diepte van ca. 2m onder het oorspronkelijke maaiveldniveau afgegraven, waardoor geen archeologische sporen meer verwacht kunnen worden. Mogelijk speelt ook erosie een rol in het ontbreken van archeologische sporen. Het terrein bevindt zich immers op de top van een relatief sterke helling. Ook de bodemopbouw toont aan dat een deel van de oorspronkelijke bodemopbouw vermoedelijk geërodeerd is naar de lager gelegen locaties, waardoor nu slechts een A-C profiel rest.

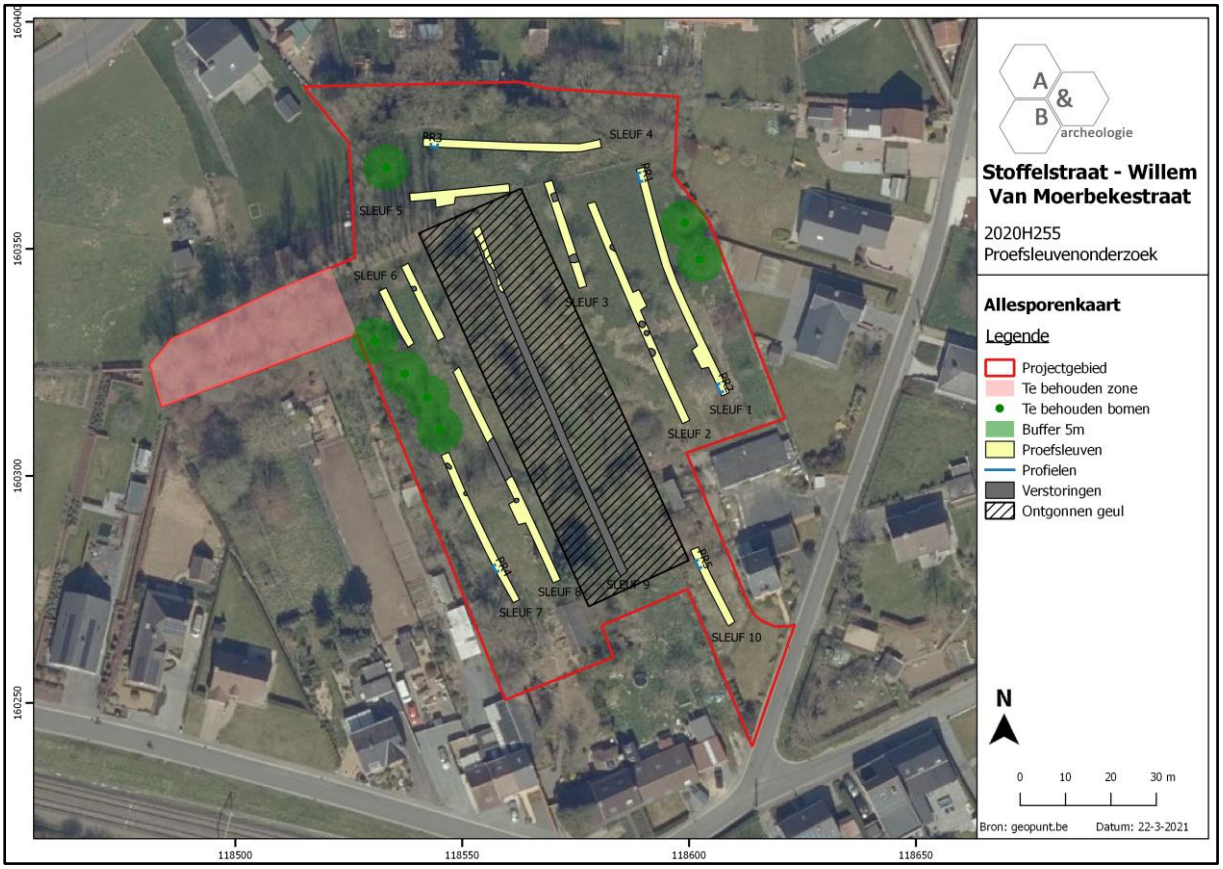

Figuur 17 Allesporenkaart geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be).

[4] Mondelinge mededeling door de initiatiefnemer en plaatselijke bewoners.

Figuur 18 Allesporenkaart geprojecteerd op het DHM (bron: geopunt.be).

Figuur 19 Allesporenkaart geprojecteerd op de orthofoto van 2020 (bron: geopunt.be).

Figuur 20 Overzichtsfoto van sleuf 1.

Figuur 21 Overzichtsfoto van sleuf 5.

Figuur 22 Overzichtsfoto van sleuf 8.

Figuur 23 Overzichtsfoto van sleuf 9, doorheen de centrale ontgonnen geul, opgevuld met baksteenpuin.

2.3. Assessment vondsten

Niet van toepassing. Er werden geen vondsten aangetroffen tijdens het vooronderzoek.

2.4. Assessment stalen

Niet van toepassing. Er werden geen stalen genomen tijdens het vooronderzoek.

2.5. Assessment conservatie

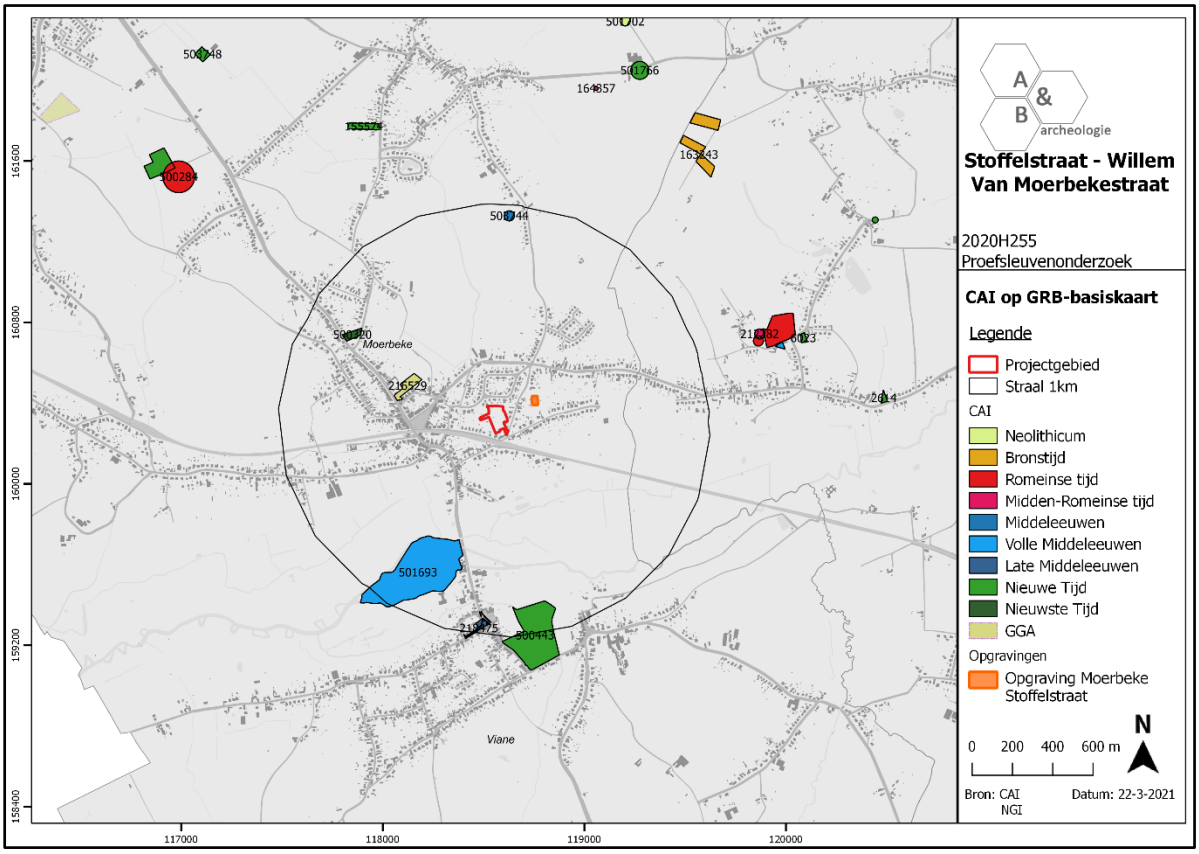
Niet van toepassing.

2.6. Datering, interpretatie en confrontatie met voorgaande onderzoeksfases

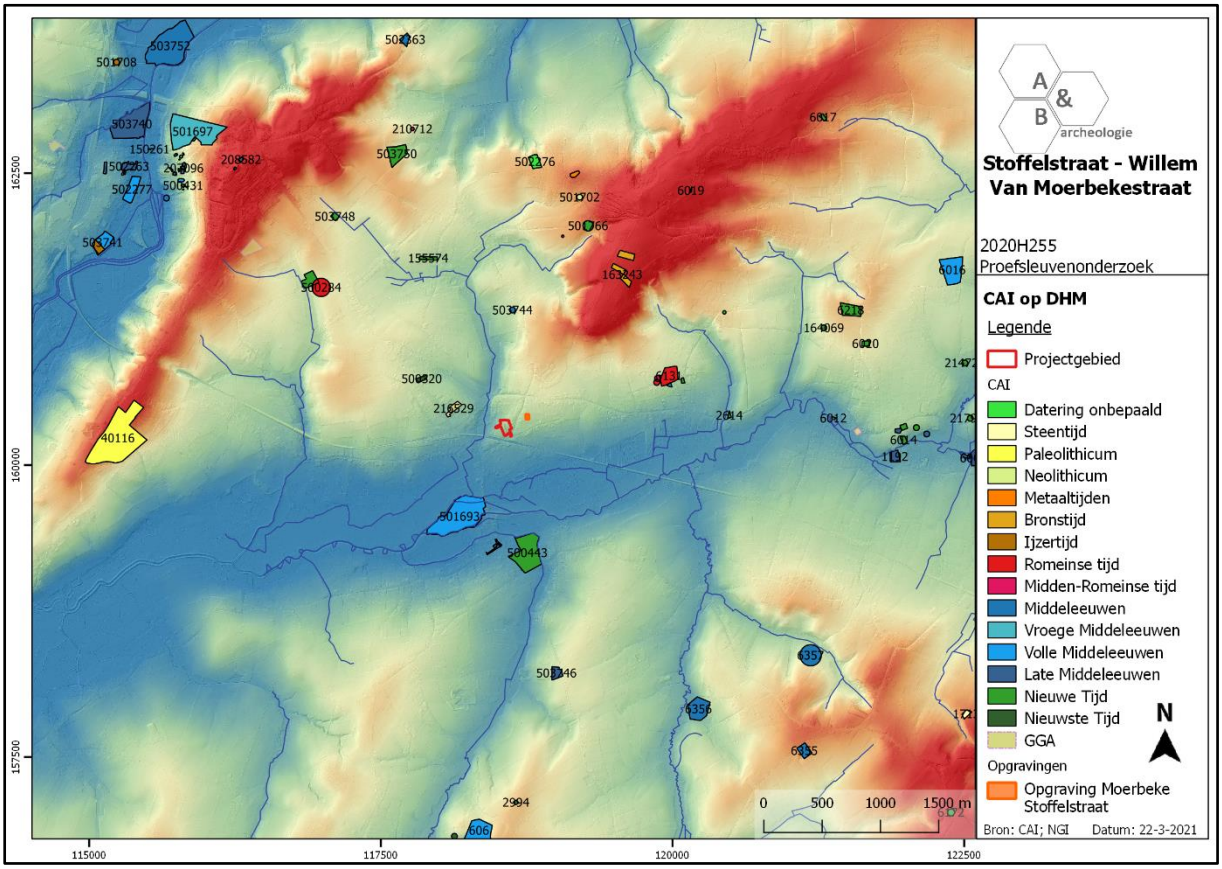
In de omgeving van het plangebied zijn enkele archeologische sites gekend, zowel op de heuveltoppen, waar onder meer lithische artefacten uit de steentijden en sites uit de metaaltijden werden teruggevonden, als in de valleien, waar zich voornamelijk sites uit de middeleeuwen en nieuwe tijd situeren, en op de flanken, waar reeds Romeinse, middeleeuwse en jongere sites gekend zijn. Net ten oosten van het terrein werd bovendien een opgraving[5] uitgevoerd waarbij verschillende kuilen uit de metaaltijden, vermoedelijk te dateren tussen de midden-bronstijd en vroege ijzertijd, aan het licht kwamen. De omgeving van het plangebied werd dus reeds sinds de steentijden gefrequenteerd en bewoond door de mens. Hierbij herbergen verschillende landschapstypes diverse archeologische sites. De ligging van het plangebied, op een zuiderhelling nabij de vallei van de Mark, kan zo een belangrijke aantrekkingskracht hebben uitgeoefend op de mens in het verleden. Het plangebied bleef verder tot op heden onbebouwd, met uitzondering van enkele kleinere bijgebouwen die weinig impact uitoefenen op de ondergrond. Hierdoor kan archeologisch erfgoed in de bodem een gunstige bewaring kennen.

Ondanks bovenstaande archeologische verwachting werden binnen de grenzen van het plangebied slechts verstoringen van recente datum aangetroffen. De meest omvangrijke verstoring komt overeen met een centrale depressie (ca. 2120m²) binnen het plangebied en kan gerelateerd worden aan de ontginning van kleiige materialen in de jaren 1950. In deze zone werd de oorspronkelijke bodem tot een diepe van ca. 2m afgegraven en deels aangevuld met baksteenpuin. Ook in andere zones werden verstoringen – zij het eerder beperkt in omvang – geattesteerd. Er werden geen archeologische sporen aangetroffen. Op basis van het landschappelijk kader en de bodemkundige vaststellingen kan worden vermoed dat een deel van de oorspronkelijke bodemopbouw, waaronder ook de top van de C-horizont, waarbinnen de archeologische sporen zich zouden bevinden, reeds geërodeerd is naar de lager gelegen locaties.

[5] Acke et al. 2021.

Figuur 24 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris ter hoogte van het plangebied (bron: CAI; geopunt.be).

Figuur 25 Uitsnede uit de Centrale Archeologische inventaris, geprojecteerd op het digitaal hoogtemodel (bron: CAI; geopunt.be).

2.7. Synthese

2.7.1. Archeologisch verwachtingspatroon

Ondanks het archeologisch verwachtingspatroon werden binnen de grenzen van het plangebied slechts verstoringen van recente datum aangetroffen. De meest omvangrijke verstoring komt overeen met een centrale depressie (ca. 2120m²) binnen het plangebied en kan vermoedelijk gerelateerd worden aan de ontginning van kleiige materialen in de jaren 1950. In deze zone werd de oorspronkelijke bodem tot een diepe van ca. 2m afgegraven en deels aangevuld met baksteenpuin. Ook in andere zones werden verstoringen – zij het eerder beperkt in omvang – geattesteerd. Er werden geen archeologische sporen aangetroffen. Op basis van het landschappelijk kader en de bodemkundige vaststellingen kan worden vermoed dat een deel van de oorspronkelijke bodemopbouw, waaronder ook de top van de C-horizont, waarbinnen de archeologische sporen zich bevinden, reeds geërodeerd is naar de lager gelegen locaties.

Gezien binnen de grenzen van het plangebied geen relevante archeologische sporen werden aangetroffen, dient geen verder archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd op het terrein.

2.7.2. Beantwoording onderzoeksvragen

In het programma van maatregelen bij de bureaustudie[6] werden de volgende onderzoeksvragen opgenomen met betrekking tot het proefsleuvenonderzoek:

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?

Neen, het proefsleuvenonderzoek bracht geen relevante archeologische sporen aan het licht. Er werden louter verstoringen van recente datum geattesteerd.

- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?

Niet van toepassing.

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?

Niet van toepassing.

- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?

Niet van toepassing.

[6] Acke, Bracke 2018, 5.

- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?

De landschappelijke ligging van het plangebied op een relatief sterke helling en de bodemkundige vaststellingen tijdens het proefsleuvenonderzoek geven aan dat er mogelijk sprake is van erosie binnen de grenzen van het terrein. Het is mogelijk dat hierbij een deel van het oorspronkelijke bodemprofiel, waaronder ook de top van de oorspronkelijke C-horizont, waarbinnen de archeologische sporen zich zouden bevinden, geërodeerd is naar de lager gelegen delen in het landschap. Daarnaast bleek een groot deel van het terrein verstoord te zijn. Gezien de aftopping en de verstoringsgraad werden geen archeologische sporen meer aangetroffen binnen de grenzen van het plangebied.

- Kan een archeologische site uitgesloten worden?

Ja, er werden geen archeologische sporen geregistreerd. Bovendien werd een groot deel van het plangebied (ca. 2120m²) in sterke mate vergraven bij ontginningsactiviteiten in de jaren 1950.

- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?

Het plangebied werd in sterke mate verstoord bij ontginningsactiviteiten in de jaren 1950. Hierbij werd centraal door het terrein een geul (ca. 2120m²) gegraven tot ca. 2m onder het huidige maaiveldniveau. De geul werd vervolgens opgevuld met baksteenpuin. Ook binnen de overige delen van het terrein werden plaatselijk enkele verstoorde zones met eerder beperkte dimensies aangesneden.

- Zijn er aanwijzingen voor colluvium en/of erosie aanwezig? Is er een bodemkundige verklaring voor de aanwezigheid van de centrale lager gelegen strook?

De landschappelijke ligging van het plangebied op een relatief sterke helling en de bodemkundige vaststellingen tijdens het proefsleuvenonderzoek geven aan dat er mogelijk sprake is van erosie binnen de grenzen van het terrein. Het is mogelijk dat hierbij een deel van het oorspronkelijke bodemprofiel, waaronder ook de top van de oorspronkelijke C-horizont, waarbinnen de archeologische sporen zich bevinden, geërodeerd is naar de lager gelegen delen in het landschap. De centrale lager gelegen strook lijkt daarnaast het resultaat te zijn van ontginning van kleiigere materialen gedurende de jaren 1950.

3. Samenvatting

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Moerbeke (Geraardsbergen) Stoffelstraat – Willem Van Moerbekestraat (provincie Oost-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. De archeologienota[7] bestond enkel uit een bureauonderzoek, in het programma van maatregelen was opgenomen dat een proefsleuvenonderzoek diende uitgevoerd te worden in uitgesteld traject. In deze nota, opgemaakt onder supervisie van een erkend archeoloog, worden de resultaten van dit verder vooronderzoek beschreven.

Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op donderdag 18 maart 2021. Het sleuvenplan zoals opgenomen in de bureaustudie voorzag in de aanleg van zes parallelle noordoost-zuidwest georiënteerde proefsleuven en twee noord(noord)west-zuid(zuid)oost georiënteerde proefsleuven. Het proefsleuvenplan werd aangepast aan de terreinomstandigheden en de te behouden bomen. Zo werden in totaal acht parallelle noordnoordwest-zuidzuidoost georiënteerde proefsleuven en twee oost-west georiënteerde proefsleuven aangelegd. Voor de uitgraving werd gebruik gemaakt van een graafmachine met een niet-getande graafbak met breedte van 1,80m. Er werden bijkomend enkele kijkvensters aangelegd om de aan- of afwezigheid van sporen te controleren. De grond werd gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Na de voltooiing van de registratie van de sleuven werden deze gedicht.

De zone van de geplande werken is ca. 9.996m² groot. Het te behouden perceel in het noordwestelijke deel van het terrein heeft een oppervlakte van ca. 633m² en de bufferzone van de te behouden bomen en bomen van naburige woonerven beslaat in totaal ca. 885m². De onderzoekbare zone heeft aldus een oppervlakte van ca. 8.478m². Hiervan werd ca. 842m² (10%) onderzocht door middel van proefsleuven en ca. 35m² (0,4%) door middel van kijkvensters. De vooropgestelde dekkingsgraad van 12,5% zoals opgenomen in de Code van Goede Praktijk (te verdelen over 10% sleuven en 2,5% dwarssleuven/volgsleuven/kijkvensters) werd hiermee niet behaald (10,4%). Het lagere percentage aan dekkingsgraad is voornamelijk te wijten aan de centrale verstoorde geul (ca. 2120m²) waarin slechts één sleuf diende aangelegd te worden om de verstoringsgraad te bepalen. Toch kon een goede inschatting gemaakt worden van het archeologisch potentieel van het terrein, dat in dit geval duidelijk negatief bleek te zijn.

In de omgeving van het plangebied zijn enkele archeologische sites gekend, zowel op de heuveltoppen, waar onder meer lithische artefacten uit de steentijden en sites uit de metaaltijden werden teruggevonden, als in de valleien, waar zich voornamelijk sites uit de middeleeuwen en nieuwe tijd situeren, en op de flanken, waar reeds Romeinse, middeleeuwse en jongere sites gekend zijn. Net ten oosten van het terrein werd bovendien een opgraving[8] uitgevoerd waarbij verschillende kuilen uit de metaaltijden, vermoedelijk te dateren tussen de midden-bronstijd en vroege ijzertijd, aan het licht

[7] Acke, Bracke, Van Quaethem 2018.

[8] Acke et al. 2021.

kwamen. De omgeving van het plangebied werd dus reeds sinds de steentijden gefrequenteerd en bewoond door de mens. Hierbij herbergen verschillende landschapstypes diverse archeologische sites. De ligging van het plangebied, op een zuiderhelling nabij de vallei van de Mark, kan zo een belangrijke aantrekkingskracht hebben uitgeoefend op de mens in het verleden. Het plangebied bleef verder tot op heden onbebouwd, met uitzondering van enkele kleinere bijgebouwen die weinig impact uitoefenen op de ondergrond. Hierdoor kan archeologisch erfgoed in de bodem een gunstige bewaring kennen.

Ondanks bovenstaande archeologische verwachting werden binnen de grenzen van het plangebied slechts verstoringen van recente datum aangetroffen. De meest omvangrijke verstoring komt overeen met een centrale depressie binnen het plangebied en kan gerelateerd worden aan de ontginning van kleiige materialen in de jaren 1950. In deze zone van ca. 2120m² werd de oorspronkelijke bodem tot een diepte van ca. 2m afgegraven en deels aangevuld met baksteenpuin. Ook in andere zones werden verstoringen – zij het eerder beperkt in omvang – geattesteerd. Er werden geen archeologische sporen aangetroffen. Op basis van het landschappelijk kader en de bodemkundige vaststellingen kan worden vermoed dat een deel van de oorspronkelijke bodemopbouw, waaronder ook de top van de C-horizont, waarbinnen de archeologische sporen zich bevinden, reeds geërodeerd is naar de lager gelegen locaties.

Gezien binnen de grenzen van het plangebied geen relevante archeologische sporen werden aangetroffen, dient **geen verder archeologisch onderzoek** te worden uitgevoerd op het terrein.

4. Bibliografie

- Acke B., Bracke M., 2018. *Archeologienota Moerbeke Stoffelstraat – Willem Van Moerbekestraat. Programma van Maatregelen*, Zelzate: Acke & Bracke bvba.
- Acke B., Bracke M., Fonteyn P., Wyns G., 2021. *Moerbeke Stoffelstraat. Archeologierapport*, Moerbeke-Waas: Acke & Bracke bv.
- Acke B., Bracke M., Van Quaethem K., 2018. *Archeologienota Moerbeke Stoffelstraat – Willem Van Moerbekestraat. Verslag van Resultaten*, Zelzate: Acke & Bracke bvba.
- cai.onroerenderfgoed.be
- www.geopunt.be

5. Bijlages

- Referentieprofiel

Projectcode		2020H255		**Coördinaten**	X 118602,16; Y 160279,67		
Type onderzoek		Proefsleuven			X 118601,42; Y 160281,23		
Profielnummer		PR5		**Hoogte**	+31,3m TAW		
Oriëntatie		NNW-ZZO		**Grondwater**	niet bereikt		
Datum		18/03/2021		**Classificatie**	OB		
Weer		Bewolkt, droog			Bebouwde zone		
Beschrijving		Paulien Fonteyn		**Fotonr**	26		
Landgebruik		Weiland		**Plannr**	Zie allesporenkaart		
Vegetatie		Gras					

Horizont		Diepte (cm)		Methode beschrijving	Ondergrens		
nr	Benaming	begin	eind		bereikt	duidelijkheid	regelmatigheid
H1	Ap	0	35	Droog	Ja	Duidelijk	Vrij regelmatig
H2	C	35	-	Droog	Nee	-	-

Kleur (visueel)	Vochtigheid	Textuur		Andere fenomenen/opmerkingen
		symbool	beschrijving	
Donkergrijsbruin	Matig droog	P	Lichte zandleem	/
Bruingeel	Matig droog	P	Lichte zandleem	/

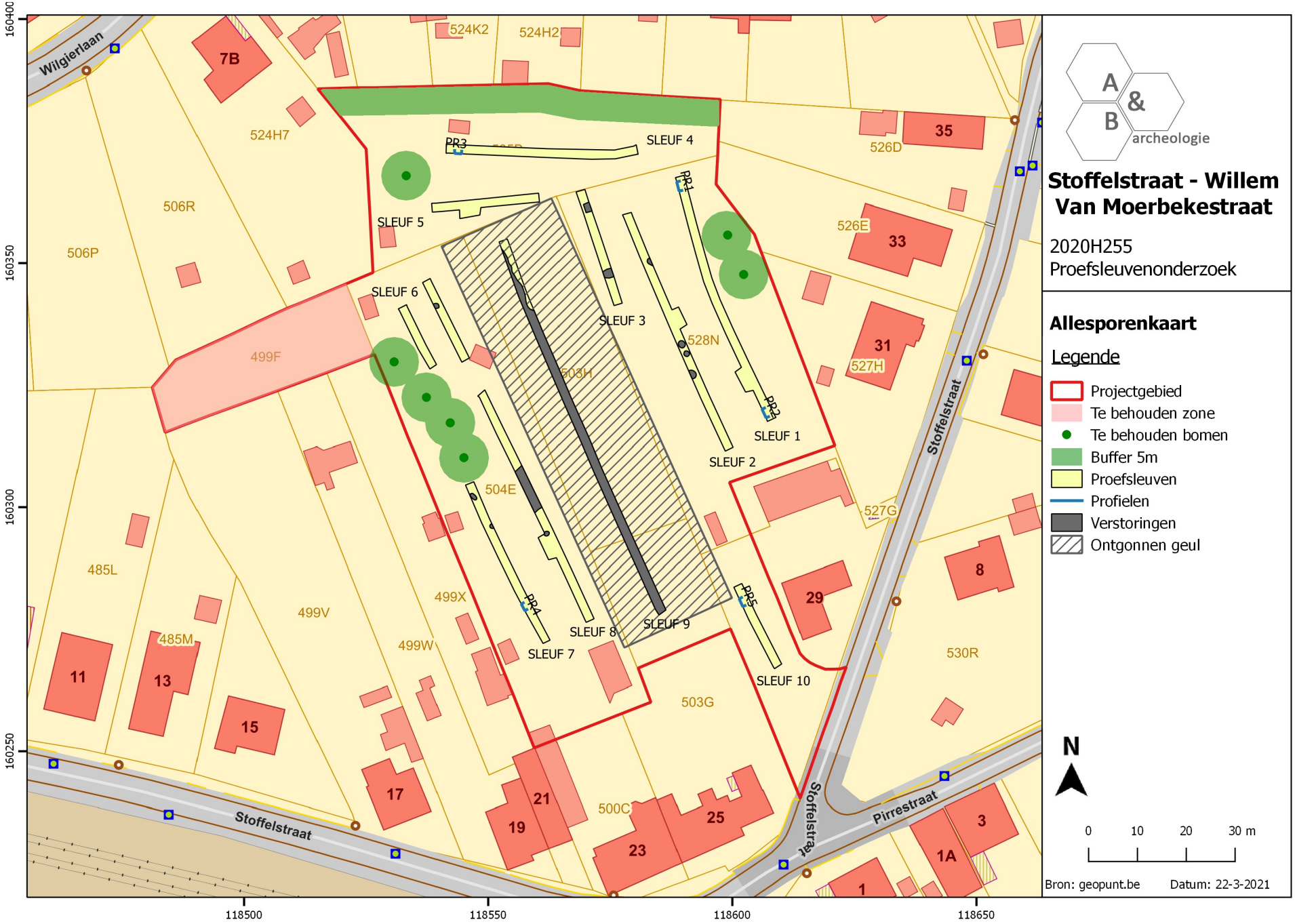
Figuur 26 Zicht op profiel 5 in sleuf 10 met aanduiding van de stratigrafische eenheden.

- Figurenlijst

Figuur 1 Zicht op het plangebied vanuit het zuidoosten. 5
Figuur 2 Zicht op enkele te behouden bomen (rood/wit lint) langs de westelijke zijde van het plangebied. 6
Figuur 3 Zicht op de centrale geul doorheen het plangebied, vanuit het noorden. 6
Figuur 4 Projectie van het plangebied op het GRB met aanduiding van het te behouden perceel en de te behouden bomen. Langs de noordelijke grens werd ook een buffer aangehouden ten opzichte van bomen van de aanpalende woonerven (bron: geopunt.be). 7
Figuur 5 Aanleg en opschaven van de proefsleuven. 10
Figuur 6 Sfeerbeeld tijdens de aanleg van de proefsleuf in de centrale geul die het plangebied doorsnijdt. Merk duidelijk het hoogteverschil op tussen de geul en het natuurlijke reliëf rechts op de foto. 10
Figuur 7 Algemeen sleuvenplan geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be). 11
Figuur 8 Algemeen sleuvenplan, geprojecteerd op het DHM (bron: geopunt.be). 11
Figuur 9 Algemeen sleuvenplan met aanduiding van de TAW-hoogtes van het maaiveldniveau (zwart) en het archeologisch vlak (blauw), geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be). 12
Figuur 10 Uitsnede uit de bodemkaart met aanduiding van het plangebied (bron: geopunt.be). 14
Figuur 11 Algemeen sleuvenplan met de locatie van de referentieprofielen (bron: geopunt.be). 14
Figuur 12 Zicht op profiel 1 in sleuf 1. 15
Figuur 13 Zicht op profiel 2 in sleuf 1. 15
Figuur 14 Zicht op profiel 3 in sleuf 4. 16
Figuur 15 Zicht op profiel 4 in sleuf 7. 16
Figuur 16 Zicht op profiel 5 in sleuf 10. 17
Figuur 17 Allesporenkaart geprojecteerd op het GRB (bron: geopunt.be). 18
Figuur 18 Allesporenkaart geprojecteerd op het DHM (bron: geopunt.be). 19
Figuur 19 Allesporenkaart geprojecteerd op de orthofoto van 2020 (bron: geopunt.be). 19
Figuur 20 Overzichtsfoto van sleuf 1. 20
Figuur 21 Overzichtsfoto van sleuf 5. 20
Figuur 22 Overzichtsfoto van sleuf 8. 21
Figuur 23 Overzichtsfoto van sleuf 9, doorheen de centrale ontgonnen geul, opgevuld met baksteenpuin. 21
Figuur 24 Uitsnede uit de Centrale Archeologische Inventaris ter hoogte van het plangebied (bron: CAI; geopunt.be). 24
Figuur 25 Uitsnede uit de Centrale Archeologische inventaris, geprojecteerd op het digitaal hoogtemodel (bron: CAI; geopunt.be). 24
Figuur 26 Zicht op profiel 5 in sleuf 10 met aanduiding van de stratigrafische eenheden. 31

- Plannenlijst

Plannummer	Type	Onderwerp	Schaal	Digitaal	Datum
1	Sleuvenplan	Allesporenkaart	Onbepaald	1:900	22/03/2021

Wilgierlaan
7B
524K2
524H2
524H7
506R
506P
499F
485L
499V
485M
499X
499W
504E
503H
503G
500C
526D
526E
527H
527G
528N
530R
35
33
31
29
8
11
13
15
17
19
21
23
25
1
1A
3
SLEUF 1
SLEUF 2
SLEUF 3
SLEUF 4
SLEUF 5
SLEUF 6
SLEUF 7
SLEUF 8
SLEUF 9
SLEUF 10
PR1
PR2
PR3
PR4
PR5
Stoffelstraat
Pirrestraat
160400
160350
160300
160250
118500
118550
118600
118650
A & B archeologie
Stoffelstraat - Willem Van Moerbekestraat
2020H255
Proefsleuvenonderzoek
Allesporenkaart
Legende
Projectgebied
Te behouden zone
Te behouden bomen
Buffer 5m
Proefsleuven
Profielen
Verstoringen
Ontgonnen geul
N
0 10 20 30 m
Bron: geopunt.be
Datum: 22-3-2021